

Forfatter: ?

Titel: Giensvar paa alle Laugenes Vegne til Autor af det Skrift kaldet Beviis at Argus uagtet sine 100 Øyne har været stokblind, da han skrev sit No. 11 og 12 [...]. Hvori bevises at denne formeente Statsmand under en, Haandværksmands Masqve har været forsætlig blind - I en redelig Hensigt fremlagt af den, som ønsker Laugenes Vedligeholdelse [...]

Citation: ?: "Giensvar paa alle Laugenes Vegne til Autor af det Skrift kaldet Beviis at Argus uagtet sine 100 Øyne har været stokblind, da han skrev sit No. 11 og 12 [...]. Hvori bevises at denne formeente Statsmand under en, Haandværksmands Masqve har været forsætlig blind - I en redelig Hensigt fremlagt af den, som ønsker Laugenes Vedligeholdelse [...]", i ?: *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 7, ?, 1771, s. 1*. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_007-shoot-workid1_007_014.pdf (tilgået 16. maj 2021)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 7

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

↩

Giensvar paa alle Laugenes Vegne til Autor af det Skrift

↪ kaldet

↪ Beviis at Argus uagtet sine 100de Øyne har været stokblind, da han skrev sit No. 11. og 12. angaaende AmtsLaugs- og Friemestere.

↪ Hvori bevises

↪ at denne formeente Statsmand

↪ under en Haandværksmands Masqve har været forsætlig blind —

↪ I en redelig Hensigt fremlagt af den, som ønsker Laugenes Vedligeholdelse og den dermed forbundne Statens Lyksalighed den sande Høyde.

↪ Kiøbenhavn 1771.

2

3

↪ Til Kongen!

↪ Jeg nedlegger allerunderdanigst for Deres Majestets Øyne følgende Tanker, som Nidkierhed for Sandhed og det almindelige Beste aftvinger mig, i Anledning af et Skrift under den Titul:

↪ Beviis at Argus uagtet sine 100de Øyne har været stokblind, da han skrev sit No. 11. og 12. angaaende AmtsLaugs- og Friemestere. Dets Autor maae være, hvo han vil, men enten Mangel af bedre Indsigt har forledet ham, eller egne Hensigter have været

4

↪ hans Drivesiæder, saa udæsker dog hans Skrift Igiendrivelse, da han deri har anbragt adskillige Skingrunde, fom ved den første Betragtning glimre meget, men ved en nøyagtig Overveyelse vil befindes ey allene svage, men grundfalske. Disse Sætninger fortiene en dobbelt Opmærksomhed, da de angaae et saa vigtigt Skridt i Staten som Laugenes Ophævelse, og da de tillige ere skrevne med en Slags Vittighed, hvorom man maae sige med en Tullin:

↪ Hvor ingen nok forsigtig kan Blant Løve, Ræve, Tigre vandreSom endda værre er end andre, Fordi de eye meer Forstand.

5

↪ Jeg nedlægger mine Tanker for Deres Majestets Øyne, allerunderdanigst udbedende, at de paa det nøyagtigste maae prøves, da Deres Majestets egen Forstand let vil bedømme, hvo der bør beholde Overvægten, enten mine Tanker om Laugenes Vedligeholdelse, eller de, som ere af en anden Meening. Maaskee Een af os feyler allene, maaskee vi feyle begge i nogle Stykker, og maaskee vi kunde give den tredie Anledning til at finde en Middelvey, som den beste. Imidlertid troer jeg min Modstander feyler, indtil han med bedre Grunde bestyrker sine Meeninger. —

6

☒ SIRE! Er mit Skrift grundigt, da lad det finde Naade for Deres Øyne; er Det i nogle Dele feylende, saa er ey Feylen forsætlig. Imidlertid fortiene vigtige Skridt i Staten en nøyagtig Undersøgelse, og Imodsigelse gjør Sandheds Glands fuldkommen. Tillad imidlertid Allernaadigst, at jeg under Sandheds Prøvelse skiuler mit Navn; thi det er ey private og personlige, men offentlige og almindelige Ting jeg vil afhandle, og den Grundmuur for Fordomme, den Fornuftens Slavelænke, som Deres Majestet saa lykkelig har brækket, giver mig den samme anstændige Frihed som enhver sand Patriot. —

7

☒ Min Herre! Jeg vil ey opholde mig med Eders løyerlige Hilsen til Argus, godt at De tilstaaer ham, at han ey er fiin eller falsk, jeg vilde ønske, jeg kunde tilstaae Dem den fulde Ærligheds Grad! Det er mig ligegyldigt, enten De kommer som en Nicodemus om Natten, eller som en masqveret Haandverksmand om Dagen, jeg vil allene til Vederlag gjøre Eder det samme Spørsmaal, som I gjør Argus, og det gandske overlydt, nemlig: Har Kierlighed til det Almindelige været Eders Drivefieder, eller har I havt andre Hensigter? Jeg vil legge dette til: Har Mangel af bedre Kundskab, eller af et godt Hierte, forledet Eder? Det første er undskyldeligt; men det sidste strafværdigt. De vil bevise os, at Argus uagtet sine 100 Øyne har væ-

8

☒ 8

☒ ret stokblind, da Han skrev sit No. 11 og 12, angaaende Amts- Laugs- og Friemesterne; men jeg vil bevise Dem, at De er forsætlig blind, og maaskee frivillig indhyller Eders palitiske Hoved i Egennyttigheds Dække. — Men Lykke for det Almindelige, at De en besidder saa megen Styrke, som Villie, til at skade; thi Deres Vankundighed og urigtige Sætninger, i det De skrive om, er et tydeligt Beviis, at Laugenes Undergang, men ey Statens Nytte, har været Øyemaalet for Deres Skrift. Maaskee, min Herre! De en eller anden Gang har gjort et forvovent Project til Laugenes Undergang, og for at understøtte det, maae Sandhed, Rimelighed, utalte Menneskers, og Statens dermed forbundne Nytte, være et Offer. Min Herre lader Fordomme blive borte, naar man handler om saa vigtige Forandringer. Ethvert nyt Skridt i Staten har utaelte Følger, det maa derfor gøres med megen Varsomhed; thi Lyst til nyt skiller os ofte med en gammel Uleylighed, for at indvikle os i 10 nye, som er værre. Sandt nok: vi bør see paa

9

☒ 9

☒ andre oplyste Nationers Exempel; vi bør ligne dem, saa vidt mueligt; Men vi ere kun tankeløse Reformatores og ubesindige Patrioter, ifald man troe, at enhver fremmed Indretning er strax tienlig hos os; den Sæd, som kan groe i min Naboes Ager, trives ikke i min; thi Jordbunden kan være forskiellig. Man bør derfor have en nøyagtig Kundskab om andre Nationers indvortes Forfatning; i hvilken Periode deres Forandringer ere skeede; hvad Fortgang de have havt, og i hvilken Situation eller Forfatning den Stat &c. Republique har staaet i, i Henseende sine Exporter og Commerce. Ligne vi dem ikke i det ene, ville vi forgiæves tænke at naae deres Maal i det andet; thi Cessante causa cessat etiam effectus ☺: Hvor ey Aarsagerne ere de samme, kan ey heller Virkningen blive eens. Men at Forfatteren af det, kaldte Beviis, at Argus er stokblind, intet besidder mindre end et retskaffent Begreb om andre Nationers politiske Tilstand i dette Tilfælde, vil jeg tydelig bevise; ja! jeg skulde næsten troe, at han bag Kakkelovnen har

10

☒ 10

☒ lært sin Oeconomie; Thi en sand Indsigt i andres, eyer han vist ikke. Jeg vil følge ham Skridt for Skridt i hans Skrift, og jo mere jeg blotter hans Vankundighed, des mere vinder det Almindelige, og her handles just det Almindeliges Sag,

☒ Godt er det min Herre! at de har fremsat Deres Beviis til nøyere Eftertanke, men om det er steed i en redelig Hensigt, vil Jeg lade staae ved sit Værd. Jeg vil da veye Deres Tanker, men Jeg maa sige: du est veyet og fundet let! Jeg vil begive mig til deres Skrift og deraf uddrage deres Sætninger; Jeg vil prøve dem i sin Forhold indbyrdes, og med andre Beviisgrunde uden om. Jeg vil forbigaae deres Indvendinger imod Argus, thi der viser De Dem en større Logicus end Patriot. Eders første Sætning pag. 8 er da denne: at nag Laugene bleve Ophævede da, da skulle vi see mindre Fusker-Arbeyde end vi nu see; thi da skulle Laugs-Mesterne ikke stole paa deres Skildte og de Fordeele

11

☒ 11

☒ som Laugs-Artiklerne give dem; men paa Værdien af deres Arbeyde. & c. min Herre! Hvorledes kan De vel borge os for ved Laugenes Ophævelse, ar Arbeyde kan faae noget, i det mindste almindeligt Værd? sæt at der gives et eller ander Genie som deels af Hændighed i, deels Lyst til Arbeyde, kan frembringe noget got, hvor mange Tusinde Døgenichter meener De ey derimod vil gives? De beskylder Argus for at han er en Elendig Philosoph og ey tiender det Menneskelige Hierte og passionernes Magt over Fornuften. Her fælder De Deres egen Dom og viser ak De er Ligesaa Elendig Philosoph som Statsmand. De troer ey at Professioner kan komme til Høyde hos os nu, da Laugets Tvang og der forestaaende Mesterstykkets Forfærdigelse tvinger Een i det mindste til at forstaae Hoved Sagerne i den Profession, hvorfor han udgiver sig og hvori han vil arbeyde, men hvor meget mindre vilde en lære, naar han uden foregaaende grundig Kundskab kunde komme til sit Maal. Troer De ey at unge Mennesker, som lidt kiende

12

☒ be sit eget Beste, vilde vælge den mageligste Den, og veed De ey at det menneskelige Hierte, som elsker Frihed, gjerne skyer den Tvang, som endog med deres tilkommende Nytte er forbunden, for at vælge sin Frihed, som i det nærværende smigrer deres Passioner, er dem skadelig i den tilkommende Tid? er De eenfoldig nok for at troe vi altid vilde vælge det Beste, naar vi maatte bruge vor frie villie, eller kan De uforlignelig Statsmand, skabe os en Stat fuld af saadanne unge Philosopher, som uden Indskrænkelse vælger det beste ? ophæv kun alle Forbindtligheder, alle borgerlige Pligter, (endog de, som synes at være Byrder) og see saa, hvad got de tilveyebringer i en Stat hvor enhver tøyelløs kan løbe efter sine egne Capriser? De mener at Laugs-Mesterne nu stole paa Deres Skildte, om De gjorde det, kunde De dertil have nogen Ret, thi et Skildt viser, at den, som hænger der ud, har ved foregaaende Prøve viist sig nu duelig til at være en Arbeyder i den Profession, og hvis Een, som hænger Skildt ud arbeyder slet og bedrageligt,

13

☒ 13

☒ da har jeg jo Ret at tiltale ham saa længe Laug ere Laug, og enhver maa være ansvarlig for sit Arbeyde. Men ophæv Laugene og borttag Skildterne, lad Deres Fuskere og Frimesterne fremkomme med bedrageligt Arbeyde, hvad har De Min Herre, som kiøber det, at stole paa? maaskee! De er saa discret, at de finde Fornøjelse i at lade Dem bedrage allene for at faae deres Libertiner ind i Staren? Sandt er det, vi vilde faae bedre Priser, men ligesaa sande ere Argi Ord: at vi vilde faae slettere arbeyde; Thi naar en halv lærd Professionist, satte sig ned paa egen Haand og endda lærte op flere Tossier, hvor blev da den Skiønsomhed af at benytte sig af sin professions Fordeele og Materialiers Beffaffenhed, som De pag. 9 taler om, mon den som ey tilgavns kiender sin Professions Udøvelse, bedre kan indsee dens Fordeele, end en Laugs-Mester, som dog kiender den, fordi han er nød dertil og ey paa anden Maade kan saa Tilladelse at arbeyde i den? Ophæv alle Examina og foregaaende Prøver i Videnskaberne, og see saa, hvor man

14

☒ 14

☒ ge duelige Mænd de vil finde iblant de Studerende, som dog bedre burde kiende sine Pligter end en Haandværksmand. Ophæv al Examen i Navigationen, og see, om de derved faaer fleere gode Styrmand? Ney min Herre, De drømmer om en slags Lyksalighed, som ikkun har sin Værelse i en frugtbar Indbildnings Kraft og som ved Deres Skingrunde ey kan erhverve sig en Anseende af Muelighed, mindre af Rimelighed, hos de skarpseende. — De mener: at slette Arbeydere skulle føre deres Straf med sig, fordi ingen vilde kiøbe deres Arbeyde pag. 9. men vidt feylet: Gemene Mand udgjør det største Antal af Kiøbere, disse ere ligesaa Ufornuftige som hiine, de see gjerne paa det nærværende og ey paa det tilkommende, 1 Mks. Penge at spare, ansees som en Fordeel den Tid man sparer den, men Skaden føles i Længden, naar man ved det bedragelige Arbeyds Undergang, maa bejamre, at man for en 3die Deel mindre Penge, har faaet en 10de Deel slettere Arbeyde. De siger: At der staaer slet til i det Land, hvor der ikke skal være

15

☒ 15

☒ anden bevægende Grund til at efterkomme fine Pligtet end Tvangsmidler. Men min Herre! I Fald alle eller allene den største Deel af Mennesket, af frie Villie udøvede sine Pligter, og elskede Dyden for sin egen Skiønheds Skyld; Saa vare jo Societeter, og Regierings Former udnødvendige, men da min Herre med al deres Philosophie, aldrig skal kunde opvise mig det Sælskab af Mennesker, som frievilligen iagttage alle indbyrdes Pligter, saa bliver jo Love og en Borgerlig Tvang fornøden hvor en Stat, om er Sælskab skal bestaae. Man dømmes fra en heel Republikve, som er sammensat af mange enkelte Sælskaber, til de enkelte Sælskaber selv, og see saa, om en den Regel, som gielder om hele Sammensætningen i Almindelighed, gielder om de enkelte Dele i Særdeleshed, man bør altid dømmes fra det større til det mindre om Delenes Forhold imod det hele, da faaer man først en paalidelig Slutning ud, og derved vænner man sig til at domme fornuftigt. Tvangsmidler ere og blive derfor fornødne i en Stat; thi den borgerlige Tvang

befordrer

16

☒ 16

☒ det borgerlige Sælskabs Lyksalighed, og Million gang bedre er det at tvinges til sin Fuldkommenhed, end under den indbildte Friheds Lyksalighed at ile til sin Ulykke. De forlade mig, min Herre! at jeg anseer Dem for en slet Jurist, da De ytrer saa forkeerte Begrebe om en lovlig og tienlig Tvang. — Er nu da Tvang nyttig i en heel Stat, som indeholder mange Sælskaber, mon da ey et hvert enkelt Sælskab behøver, ja uomgiængelig kræver en Lov, en Forskrift eller Tvang (thi al Lov er en Tvang) som kan befordre dens Fuldkommenhed og afvende dens Uorden. Denne soleklare Sandhed er De vel neppe bizarre nok for at imodsige; men hvorfor prædiker De da saa meget imod Laugenets Artikler, som jo ey ere andet end enkelte Partikler af den almindelige borgerlige Lov. De viser dem en stor Elskere af Uorden, og en Hadere af al Disciplin. I Følge Deres Tankesætning, skulle man snart falde paa de Tanker, at al Disciplin var uforuden, allene fordi den medfører en nødvendig Tvang. Nu vil jeg følge Dem til Isenboderne og

17

☒ 17

☒ vore Fornemmes og Riges Cabinetter; vid. pag. 6. I de første tør jeg gaae ind med dem; men i de sidste have De maaskee større Adgang end jeg. Angaaende Isenboderne, da maae jeg spørge: hvad Character jeg skal give Dem, som kalder Argus stokblind! Maaskee De har Deres Syn; men seer for meget igiennem Fingrene i visse Dele. Har De ikke i Isenboderne seet noget af vores eget Arbeyde, og har De ey seet saa meget, vi reent kunde undvære alt det Fremmede, i fald vor egen Fabriqve blev retskaffen soutineret? Vel an! saa foretag Dem et nyt Besøg paa de Stæder, men gaae der hen som en upartisk Mand, og lad blive hiemme Deres afsagde Beflutning om Laugenes Undergang. Køb Dem et par Brillen i den første Isenboed og see ved Hielp af dem Alleting igiennem, spørg om der ey findes mange Stykker ja utallige af Jægersborgs Fabriqve, og om ey alt kunde komme derfra? Mon vore Speyle ere forfærdigede i Engelland eller Holland og mon de ey ere godt Arbeyde? Angaaende de Fornemmes Cabinetter, da er det

18

☒ 18 just beklageligt, at man i dem finder en af de Hoved-Kilder til Konsternes Undergang, som de vrangelig tillægge Laugene. Hvad skal opelske Konster, andet end Ære og Belønning, helst den sidste? Men hvor maae ey vore Konstnere blive søvnige, efterladne og modløse, naar de Rige de Fornemme, som kan eye og betale et godt Arbeyde og et Kunst-Stykke, ere saa Upartiske, at de forskrive det fra Fremmede, som Landets egne Børn, kunde tilveyebringe? Troer De ey at er Kunst-Stykke, et Stykke af Opfindelse og Smag kan arbejdes her i Landet, da opviis os et Stykke fremmed Arbeyde, og tilveyebring en Præmie for dets Udarbeydelse, og jeg trodser dem, De skal faae det ligesaa godt, om ey bedre i Landet en der Fremmede. Give vor Souveraine vilde sætte en Prøve herpaa, da han skulle befinde at man falskelig beskylder Laugene og paadigter dem, at Kunsten tvinges, just fordie vi have Laug. Ved saadan Undersøgning ville De min Herre blive tydelig demasqverer, og Monarchen ville Saae at see, enten Vankundighed eller egen

19

☒ 19

☒ Hensigt har ledet Deres Pen, lige strafværdigt, naar man taler om saa betydelige Ting, og let kan fovolde en skadelig Forandring. De troer min Herre pag. 10 og 11 at alt Arbeyde af Opfindsomhed og Smag først igiennemvandrer Tydskland og kommer til Skibs herind fra Lubek Skulle saa være, hvilket jeg ey troer paa Deres blotte Ord. Da bliver vel de Riges og Fornemmes Cabinetter Aarsagen dertil, thi hvo vil anvende Arbeyde, Tid og Penger paa nye Opfindelser, naar det beste ey bliver betalt allene for det er Indenlandsk. Giør os, min Herre! Kiøbenhavn til en Modens Dronning, lær andre Nationer at ligne vs deri at vi elske og forgabe os i alt Fremmed, saa skal Arbeyde af Modens Særfindighed, som De pag. 10 taler, om ey blive sieldent, thi jeg troer vor Nation, er lige saa riig paa forfængelige og nyttige Opfindelser som nogen anden. — Give de selv ville blive en af de Autores, som vilde skrive Afhandlinger til Konsternes og Videnskabernes Forbedrings det var en værdigere Bestræbelse end af Ca-

20

☒ 20 price at skrive til deres Undergang, troe mig de Skrifter ville blive noget læste, nu da Laugenes Tvang lærer at lægge sig noget efter sin Metie, men naar man kunde handle efter Behag, vilde neppe den nødvendigeste Praxis, mindre Læsning, giøre vore Professionister oplyste. Fra pag. 11 til 13 taler De en Hoben om vort Tegne Academie, De siger: vore unge Lære-Drenge forsømmer det og tillige: Der er ingen anden Aarsag dertil end Laugenes Forfatning. Mim Herre! Hvor gratis giver De ikke denne Beskyldning, naar jeg vil tale med Dem i den allerhøfligste Tone, kan jeg ey sige andet end det er en aabenbare Usandhed. Hvormed

godt gjør De den Beskyldning? Ikke med et eneste Beviis. De mynstrer Lærlingerne pag. 12 og finder at ey en iblandt Tyve kan de første Begyndelses Grunde. Jeg forbigaaer at denne Mynstring er skeed i Deres Contoir, og ved Ommynstring vil befindes urigtig, men jeg vil give Dem Ret i, at der findes mange uduelige, men kommer det af Laugenes Forfatning, mon enten Laugs-

21

☒ 21 Artiklerne, eller de af Dem saa forhadte Gewoynyeiter

☒ og Gebrauche har Skyld deri

☒ mon nogen ved dem forbydes at freqventere Tegne-Academier, mon ikke tvertimod, Tømmer- Glar- og Muurmesteres & c. Mesterstykker,

☒ som just skal opvise Aftegninger, tvinge mange til at freqventere Tegne-Academiet, som vist ville blive borte, naar de ey vare

☒ Absolute forbundne at vise, de forstode den den Kunst, troer De at Tiden skulle blive dertil overflødiger for Lærlingen, naar ingen Laug var, ney tvertimod, enhver ville da gjøre sig sit Arbeyde og sine folk, saa nyttig som han best kunde; det samme vil de gjøre nu; men Laugs Rettigheden og det forestaaende Mesterstykke tvinger nu den egennyttigste Mester til at lade sin Dreng lære saadant, just fordi han er tvunget dertil. De indbilder Dem min herre at naar Laugene bleve ophævede vilde man faae flere Fornemme Folks Børn til haandværkerne, ney tvertimod; slaae de sig ikke dertil, nu da Amter og Lauge give Professionerne nogen anseende, hvor meget mindre da, naar dere projecterede

22

☒ 28 Frihed, vilde aldeles priisgive baade deres Anseende og Sikkerhed? Min Herre! De græder meget ynksomt over de Prygl Svennene give Drengene med mere, men kand De vel garandere de sidstes Ryg om ey Laugene vare, mon ey en af Deres projecterede Frie Svenne og Mestere kunde være ligesaa vel øvede i Prygle-Kunsten som en Laugs eller Zumstmessig Sven? Maa ey i alle Stænder være en vis Subordination, bør ey en Discipel være mindre end sin Mester, og fordi en eller anden misbruger den, skal derfor al Disciplin afskaffes? Ophæv al Subordition og Orden, sæt Soldaten uden for Officerer og Lærlingen uden for Lærerens Tiltale, see saa hvad der bliver af? Videre: naar en fornemme Borger nu vil forskaane sin Søn, kan han jo ved Accord, faae ham paa visse Aar udlært og tillige forskaanet for de Tienester, Lære-Dreng i Almindelighed maae gjøre. Følgelig er Drengenes slette Kaar ingen Følge af Lauget, men af Drengenes egen Uformuenhed, og dette vil ey hæves ved Laugenes Undergang, men heller ved deres og Velstands Afragelse, formeres.

23

☒ 23 Min Herre! ifald De havde været ligesaa omhyggelig for Sandhed, som for LæreDrengenes Ryg, havde de knap anbragt saadanne elendige Grunde. Nu vil jeg følge dem til deres fra pag. 15 til 18 omtalte Gewohnheiten Gebrauche, Vedtægter og Skikke. Min Herre! veed de ikke at enhver Ting har sine Ceremonier og smaae Pedanterier, som gjerne kunde undværes, hvis Mennesken allene holdte sig i alle Ting til det væsentlige og grundige allene. Det Menneskelige Hierte er tilbøveligt til Forandringer og smaae Forfængeligheder; De, hvis Fornuft er mest opklaret, kan ey afkaste alle Fordømmes og Ceremoniers Aag, mindre kan det forlanges af menige Mand. Hvorledes kan da De min Herre! saa Hiertelig ivre dem over det hos de mindre fornuftige, som ey de lærdeste selv undlade. — De fordømmer En Haandværksmands Gewohnheit, jeg gjør det samme baade om deres og alle Ceremoniers Misbrug; men at de min Herre! for deres Skyld vil reent afskaffe Laugene, er en latterlig Aarsag. Hvad meener De en Haandværks Karl

24

☒ 24 vil dømme om han Eengang kom op paa vort Academie og ved en Rectoris Magnifici Udvælgelse, fandt een fornuftig Mand, iført en lang broderet Kaabe med et Scepter i Haanden, mon han en vilde skoggerlee, og fortælle sine Medgeseller at de lærdes Gewohnheitere ere reent latterlige; men mon man nu for at afskaffe disse pedantiske Ceremonier, der tage ligesaa megen og mere Tid bort, end Haandværkernes, skulle reent ophæve Academiet? De synes at tænke saaledes og efter deres Reformations Systema, kan ey gøres anden Slutning. Latterligt er det min Herre! naar De siger, at de toe første Aar gaae bort med at lære dette, havde De sagt toe Dage, havde deres Opgivende i det mindste smaget af Rimelighed. Jeg maae fortælle dem min Herre! at der gives mange Haandværker, som slet ingen Gewohnheitere have, og hos dem som have dem ere deres Følger ikke nær saa skadelige som De indbilder dem. Jeg er enig med Dem i at saavel blandt Haandværker, som andre Stænder, alle unyttige og Tidspildende Skikke burde reent afskaffes. og

25

☒ 25

☒ jeg forsikrer dem, at ligesom Fornuften opklares, saa forsvinde efter Haanden Pedanterier, og ifald min Herre vil gjøre Dem lit mere bekiendt iblant Laugene, skal de selv befinde, at Deres Gewohnheit, have gaaet meget i Glemmebogen, og nær ey ansees med den Ærebødhed som i Formaalets-Tiden. Have heele Nationen kundt forandre ey allene sine Skikke og Levemaade, men endog forlade Religions Ceremonier, troer D. da ey at enkelte Sælskaber kan omstøbes, ved at gjøre Urimeligheder forhadte, ligesom Tænkemaaden skierpes? der ere visse Gebrauche, der ere ligesom Haandværkernes Schiboleet, og hvoraf de kiendes blandt fremmede, disse kan man sagte unde dem, naar man alle søger at indskrænke dem, som spille Tiden og forvolde Udgifter og Lediggang. Uagtet jeg ey vil eller bør forsvare den af dem pag. 16 anførte Muursvennenes Opsætsighed, saa vil jeg dog være mere ædelmodig end De i at beskrive den, og da reyste den sig ey deraf at deres Medgesell enten havde lagt sin Hat paa Urette Stæd eller spildet noget af Velkomsten,

26

☒ 26

☒ vid. pag. 17 men deraf, at han havde bundet og løset en Hund for Natmandens Folk, det var altsaa ey kierlighed til Gebräuche (thi det er vel ey Gefell anstændigt at være Natmandens Handtlanger) men en utidig Ambibition, som forledede disse Folk, hvis Exempel de lit redelig, men meget Sophistisk, fordreyer, for at bestyrke deres Sag. Hvi afskaffer man ey med de strængeste Forordninger de Sædvaner, som ere skadelige, og hvi kan man ey forunde dem de ligegyldige, saa længe man ey kan nægte, at Mennesker elske, og i visse Tilfælde ey kan undvære smaae Forfængeligheder. Ligesaa vel fom De har overdrevet Lære-Tiden til, saa har de og overdrevet Gebrauches selv, De holder ingensteds en billig Middelveye, men et, Calumniare audacter, femper aliquid hæret, synes at være deres Hoved Sag. — Lader os min Herre istæden for at ødelegge Laugene, give dem sit fulde Lys og sætte dem i den fulde Glands, da skal ey et Haandværk være et Beviis paa Fattigdom som de pag. 19 meget ubestemt siger, thi i mine og En

27

☒ 27

☒ hver redelig Patriotes Øyne er en ærlig og duelig Haandværksmand Ligesaa ærværdig som en Conference-Raad, ligemeget af hvad Stand han er kommen, naar han kun er en brav Mand. De fortælle os pag. 19 om Kandestøberne i London og Hattemagerne i Abeville. Med Tilladelse min Herre! Har De været paa de Stæder, saa fortæl os noget af deres Miracler. Mon de Professioner i vor Residence ey kan gjøre alt hvad hiine fremvise og endda nok saa got. Det er skammeligt, at De som reformere Staten endnu er saa ignorant, at De ey veed hvad Ar beyde her kan præsteres. Jeg forsikrer Dem og kan gotgiøre min Forsikring, at den Hat som i Engeland koster et pd. Sterling skal jeg kiøbe bedre, i Kiøbenhavn for 4 Rdlr. Men mag det saa min Herre, at vi først faae forbudet Indførselen paa alt fremmed arbeydet Tin og Udførselen af Uld Hare- Caninog Ræve-Skind, saa skal de faae see at Holland selv skal tvinges at Kiøbe Hatte i Dannemark, og at Kandestøberne i London ey skal tage hverken Palmen eller Fordelen fra

28

☒ 28

☒ os i Arbeyde. Men saa længe fremmed Arbeyde indføres, vore raae Materialier udføres, Kunst og Opfindelse ey belønnes, fremmedes høyagtes og vort eget Indenlandske foragtes, da ville neppe fornemme eller Rangs Personer legge sig efter Haandværker, og De ere de Lænker som trykke Kunsterne hos os, men ingenlunde Laugene, som vor Author troer i sin nærværende Forfatning at være skadelige for Vindskibelighedens Fremgang. Hvilket staaer under den første Anmærkning paa Titel Bladet. Min Herre! kan ey Vindskibelighed opammes nu, Da Laugs Artikler, Trang og Indskrænkelse Drive den dovne til nogen Arbeydsomhed, hvo vil da borge os for dens Tiltagelse, naar den bliver allene Følgen af Enhvers Velbehag. Vi finde Lediggængere nok nu, som ey gider gravet eller arbeydet, og fleere ville vi finde da. Mon ey Dovenskab, Vrangvillighed og Opsætsighed, har skabt De mange Friemestere, som nu underminere Laugene, frembringe slet Arbeyde, og ere ret en Tilflugtssted, hvor tyveagtige

29

☒ 29 Svenne og Drengene kan afhænde de Materialier, som de rane fra Laugsmesterne. Disse, som gemeenlig have bygget sine Ansøgninger paa Usandhed, og ere understøttede ved Magistratens, en Tidlang, for meget autoriserede Erklæringer, have nydt Fremgang, naar Laugenes sandfærdige Beklagelser, enten i det Danske Cancellie have henhvilet ureflecterede, eller og ere blevne aldeles afslagne. Endelig maae De vide, min Herre! at Holland og Engeland, som De raabe paa, ingen Laug have, virkelig have dem, Engeland i Besynsynderlighed; thi jeg skal godtgjøre, at de aldrig antager nogen fremmed Svend i Lære, med mindre han har udlært ved et ordentlig Laug. Jeg skal bevise Dem, GuldsmedSvenne, som have reysset fra os, der have maattet staaet i Forbund i Engeland i visse Aar; Ydermere: Ingen Svend kan der blive Mester, uden han har staaet sine visse Svenne-Aar. Er ikke dette en Orden, en Indskrænkelse, enten De nu vil kalde den med

det eene eller med det andet Navn? Forærede ey Juvelererne i London vor Aller-

30

☒ 30 naadigste Konge sine Laugsrettigheder, er der da ikke Laug? Min Herre! lad os først bringe vore Exporter, og vor Commerce til den Høyde, som Engeland og Holland; da vil jeg troe, at den med Afsætningen forbundne Virkning, vil gjøre vore Haandværker mere arbejdsomme og opfindsomme, end de virkelig ere; og da var det Tid at tale om nogen Forandring, og søge at efterabe vore Naboer i det sidste, naar vi lignede dem i det første; Men hos os, hvor Kunsterne nyelig ere udsprungne af sine Knopper, og de med den ømmeste Omhue maae bevares, var det jo den forvovneste Beslutning, at brække de Gierder, som indhegne de nyelig udspirede Planter; og det er ene og allene Laugene, hvis Kuldkastelse vilde forvolde, at det gamle Konstners Barbarie strax vilde indtrænge sig, og den i saa lang Tid og med saa megen Møye erhvervede Høyde, vilde declinere til sit forrige Intet, naar Laugene, som dens Beskiermelse og Formuur, blev sløvfet. Men lad os igiennemvandre andre Staters Forfatning, og da skal De, min Herre! be-

31

☒ 31

☒ finde, at det opfindsomme, det vittige Frankerig, vi saa gjerne i alle Ting efteraber, og hvis Modens Særsindighed er halve Europa en Lov, haver havt lige saadanne sindede Statsmænd, som De, efter hvis Project Laugene engang bleve omstødte. Men, hvad blev Frugten? Deres Arbejde, som forhen havde været søgt af Fremmede, declinerede, og kom reent i Decandence; men, hvorledes kom det i sin forrige Værd? Jo! det vil jeg fortælle Dem: Man maatte igien oprette Laugene, og med deres Oprettning kom Arbejdet til sin Høyde. Seer De her, min Herre! et Beviis paa, at Laugene befordre og ey hindre Konsternes Vext; mener De ey at Frankeriges Statsmænd ere ligesaa kloge, som De, og troer De vel, at de have, oprettet igien de engang kuldkastede Laug, hvis de ey havde været tvungne dertil, og Arbejdets Fuldkommenhed havde udæsket det? Hvorfore har De ey talt noget om denne Sag, og hvorfore tager De en Frankerig til Model, saavel som Engeland, da dog den Franske Nation bliver berømmet, og dens Opfindsom-

32

☒ 32 hed saa længe har været vor Lede-Stjerne? Ney, min Herre! slet har De udviklet Dem, nøgne ere Deres Grunde, og eu spidsfindig Vittighed, som indhyller Dem, er ingenlunde mægtig at skiule Hensigten, for Upartiskes nøyagtige Undersøgning. Nu vil jeg betragte, hvor mange, og hvorledes qvalificerede Fremmede, vi ville faae herind, naar Laugene bleve ophævede. Dette vil jeg besvare Dem meget kortelig: Ret har Argus deri, at mange ere komne herind, som have bortløbet med store Summer, allene for at gjøre os den Ære, at tage os om Næsen; Men Ret har De og deri, at saadanne Fremmede ey vilde faae megen Credit: Naar de nu ey fik den Credit, hvormed skulle de da begynde sin Profession, og hvorledes skulle da disse fremmede Kunstnere, med to tomme Hænder, gjøre større Spring end vore egne? Men lad os gaae til Hoved-Kilden, og see, hvorfore Fremmede skulle komme ind, naar Laugene bleve ophævede, og hvorledes de fremmede Ankommende vilde blive, da Laugene ey ere ophævede Udenlands: Hvorfore skulle

33

☒ 33

☒ da duelige Fremmede komme herind, for at søge hos os den nys begyndte Fordeel, som hos dem selv er gammel og ulige større, fordi en rum Tid har bestyrket den? Efter Deres egne Sætninger, have jo gode Arbejdere størst Fordeel, hvor Frihed er, hvad skulle da bevæge gode Arbejdere, at forlade de Fordele, som hos dem selv ere almindelige, og ved de store Exporter, deres egne Lande har, sikkre, for hos os at søge de Fordele, som i Førstningen ville blive blot muelige, og aldrig tilforladelige, førend vi kunde debitere vort Arbejde paa fremmede Stæder. Videre: En god Arbejder er aldrig forlegen i Eders frie Stater; hvad skulle da bevæge ham at forlade sit eget Land og sine sikkre Fordele, for at ombytte med vores smaae og usikkre? Ney, min Herre! de gode Arbejdere bleve nok hiemme, og dem, vi fik, bleve nok de, som intet duer, dem kan vi gierre undvære; thi de vilde dog hos os blive Staaddere, og Staaddere har vi nok. De klage nu over, pag. 24. at mere end den 3die Deel af Svennene, og den 6te Deel af Mesterne, ere frem-

34

☒ 34

☒ mede; Men i Fald Laugene bleve ophævede, vilde Regningen endda blive ulige større.. Enhver fremmed middelmadig Arbejder, vilde strax løbe hid; ikke fordi han her kunde gjøre større Lykke ved et middelmadig Arbejde, men fordi det er bekiendt, at vi gjerne imodtage Fremmede. Saadanne vilde, af Mangel paa Credit og Afsætning, snart blive Staaddere; og som Staaddere gik han ey tilbage (thi tomhændede gaae sielden nogen bort fra os) følgelig blev han Landet til Byrde, og formerede de Elendiges Tal. Men vil jeg statuere Modsætningen, og holde med Dem; nemlig: at der ved Laugenes Ophævelse ingen

Fremmede kom ind; mon vi derved vandt eller tabte mest? Mon den Folkeformerelse, De pag. 31 taler om, derved ville befordres? og mon De ey meget enfoldig taler Dem selv imod, naar De pag. 32 og 33 viser de 20000 fattige Saltzborgeres Antagelse i Preussen, og viser Fremmedes Nytte, strax, efterat De pag. 24. troer, ved Deres forønskede Laugenes Ophævelse, at udelukke alle Fremmede? Er De ey en skøn Statsmand, som tale

35

☒ 35 frem og tilbage, med og imod, i een Sag, allene for at dreye alle Ting efter Deres Villie? Ellers maae jeg sige: at De meget vrangelig anfører Saltzborgerens Exempel. Jeg maae spørge: hvem vare De? ikke en Sværm Landløbere, men duelige og gode Borgere, som en fordømmelig Religions Intolerance udjagede af sine egne Lande, og berigede andre med; det var et Folk, som en hveranden skarpsindig Regent, foruden Preussen, med kys Haand burde imodtage. Kort: om allene Laugenes Ophævelse udlukkede fremmede, var jo den Skade, efter Deres egne Principiis, stor nok. Ney, min Herre! hverken Laugenes Ophævelse eller Vedblivelse er Hovedaarsagen her; hvad som skal indlokke duelige Fremmede, er en let Levemaade og ringe Afgivter og gode Afsætninger i et Land. Men troer De vel, at Fødevahrers Nedsættelse og Skatters Foringelse kan tilveyebringes ved Laugenes Ophævelse, da beviis os først den Muelighed, og tal saa med mere Grund! I Fald De ellers skulle troe, at vore egne bleve hiemme, naar Laugene bleve op-

36

☒ 36

☒ hævede, da maae De ey ret kiende den Danske og Norske Nations Character, som gjerne har Lyst til at vanke blandt Fremmede; gaae til Engeland og Holland, og tæl, hvor mange der gives af vore Lands-Børn, baade blandt Kunstnere og Søefolk; de sidste have jo intet Laug, Gewohnheit eller Gebräuche; ney! en bedre Betalning og en større Sold udlokker baade hine og disse.

☒ I øvrigt kan De tilforladelig troe, at Laugene meget soulagerer Staten, i det at de underholder mange Fattige, som ellers bleve det Almindelige til Byrde, og burde have Sted i deres Hospitaler, hvor De saa barmhjertig p. 36 vil indqvartere en Laugsmester. Angaaende Deres Snak p. 25, at man af Argi Skrifter skulde forledes til at troe, Laugsmesterne have været Entrepreneurer for hele Quarterers Huuse og Gaarde, da er det bourlesqve og fordreyet. De kan dog vel ey nægte, at Laugsmesterne eye mange anselige Huuse, som maaskee vilde forfalde, naar Deres Project, om at ødelegge Beboerne,

37

☒ 37 kunde lykkes. Deres anførte Exempel om Haag i Holland, er aldeles upasseligt; thi de Huse der staaer, ere dog byggede af Mestere, endskiønt de ey boe der i noget Laug; Men at De siger: At vore Regimenter kunde monderes uden Laugsmestere, er gandske rigtigt, allerhelst, naar de vil mondere dem paa de Portugisiske og Spanske Armeers Maade; vid. pag. 26. Jeg skulde dog vel ey troe, uforlignelige Patriot! at De vilde lade gjøre Klæder og Vaaben for vore Tropper i Engeland eller Holland, allene for at naae deres Øyemed i at ophæve Laugene. At der sindes enkelte Mestere i Kiøbenhavn, der have forfærdiget Arbeyde for hele Regimenter, vid. pag. 26, er gandske troeligt. Men med Deres Tilladelse: har det været Frie- eller Laugsmestere? Videre: Naar Hans Majestæt ved offentlig Licitation lader opbyde et eller andet Arbeyde, og Eders projecterede Libertiner paatog sig det, men til den rette Tid ey producerede det, hvor blev da Refusionen af, eller hvem skulde man holde sig til, naar det slog feyl.

38

☒ 38

☒ De vil vel svare: Den Høystbydende skulde skaffe Caution! Godt: Men hvem, meener De, ville cavere for Folk, som ey eyer Huuse, Gaarde, eller fast Eyendom, og paa Mangel af Laug, ingen Autoritet eller Publicam fidem have? Derimod, naar et Laug eller nogle Mestere i et Laug, lader sig saadant tilslaae, saa ere de sufficiente, om ey alle, dog nogle; og har man da ey at befrygte saadanne Følger, som ved Eders Project, vilde blive næsten u-undgiængelige. At Rodemesterne nu kan faae sin Skat sikkert, er ret godt for Kongens Cassa, og tillige en Sandhed, saa længe en Huuseyere og Huusfader maae betale for sine Beboere og Folk. Denne Sikkerhed vilde ved Eders Project lide et merkeligt Skaar; thi Eders Beboere i Bagstuer og Qvist-Sahler, Daglønnere og Enker, ere vel ofte ligesaa slette Betalere, som Eders projecterede Libertiner vilde blive; vid. pag. 26. Jeg frygter for, at man maatte, for Skatten udpante deres Verktøye, og da gik nok Eders nye Mestere med i Lyset. Naar nu Laugene tillige vorde ophævede, kunde De og jeg,

39

☒ 39 min Herre! selv sye vore Klæder og Skoe; men dermed var Regieringen og Kongens Casse ey tient. Det Argi Ord, magelig, pag. 26, fordreyer De meget ubilligt, og derom gjør en Hoben Logomachie, som i et patriotisk Skrift ey har Stæd. Endelig opholder De Dem en uendelig Tid over Mesterstykkerne, dem De

aldeles vil have afskaffede. Det er paa Dansk: De vil have enhver Bønhas, enten han kan noget eller ey, skal være Mester; maaskee han skal løse en Bevilgning i Cancelliet, som koster 12 Rdlr. 3 Mk., hvoraf Kongen ikkun faaer de 4 Rdlr. og de øvrige, som Sportler, gaae i CancellieBetienternes Lomme. Er det saa, da er der nogen Grund i Deres Project, helst om De selv er med at dele Sportlerne! Ney, min kiere Statsmand! Mesterstykker maae og bør giøres; thi af dem skal man see, hvad en Arbeyder forstaaer; Men man kunde jo ved gode Forordninger bringe det dertil, at de, som gjøre Mesterstykker, umuelig kunde begaae nogen Svig derved, men absolute med egne Hænder maatte forfærdige dem? Da bleve

40

☒ 40

☒ de vist en ubedragelig Prøve paa en Arbeyderes Habilité. Men angaaende Mesterstykkernes Kostbarhed, da gjør De deri en Elephant af en Myg. Jeg maae spørge Dem, min Herre! hvad er det for en Profession, ved hvis Mesterstykke tabes 100 Rdlr., eller derover? vid. pag. 41. En Guldsmed, en Uhrmager, en Mahler, en Snedker & c. kan jo sælge sit Mesterstykke; Lad være, han derved taber fra 20 til 6 a 8 Rdlr., det ruinerer dog ingen, og hvor finder man nogen, som uden Tab, kan faae Adgang i nogen Kreds? Mon en Student, inden han har løst sit Testemonium Publicum, ey øde flere Penge? Skulde man ikke derfor, Hr. Reformator! afskaffe Academie og alle Examina? Var det ey mueligt, at en kunde blive fuldkommen der, uden foregaaende Prøve? Ney! saa tabte Professionerne for meget og det Project behager Dem vel ey? Skulde man ynke nogen for sit Mesterstykke, var det vel dem, som ey kan sælge sit Mesterstykke Ex. gr. En Muursvend, som maae muure en Gevelft, men om han og derved skulle tabe 1000de

41

☒ 41

☒ Muursteen ifald de gik i Stykker, og ey til andet kunde bruge, mon dette Tab kunde gjøre ham gielbunden sin hele Livets Tid, eller mon Frygt for denne ubodelige Skade, skulle bevæge ham til, at fylde Ølltapperes, Spækhøkeres eller Lediggiengeres Tal, som De meget ugrundet udleder af Laugenes Forfatning. Jeg troer min Herre! Ifald Laugene bleve kuldkastede og Deres Libertiner kom ind i Staten, da vilde Følgen blive denne: Naar disse uden Mesterstykke udlærde uduelige Arbeydere, ingen Credit kunde faae og intet at arbeyde, eller fortjene, vilde de vist ey blive Spekhøkere eller Ølltappere, hvortil dog noget Forskud behøves, men Straten-Røvere, Spisbuber og Lommetyve, og disse smukke Indbyggeres Børn, vilde blive Staten ey allene til Byrde men Skade. Min Herre! I fald Mesterstykkerne ere en medvirkende Aarsag til Arbeyderes Undergang, hvi gaae da Slagterne under, de gjøre jo intet Mesterstykke, men have dog Laug? Heel artig er den General Tabelle som De pag. 45. anfører, nemlig for 1727 og 1770. men hvad

42

☒ 42 de viser den? slet intet! naar min Herre, havde været upartisk, skulle De have hosføyet en Tabelle over Fødevahrenes Priser for 1727 og 1770, og da skulle De deri have fundet den sande Aarsag, hvorforskiellen i Regningen er saa, Artig, som De kalder den; ifald De havde lagt til en Tabelle over Skatterne og Udgifterne i de samme Aar, skulle De let have fundet Facit i Deres Regning, og da ville Deres hele Forundring let bortfalde, og saa skulle De med Deres toe Øyne, uden Brillen, have seet, at ey Laugene, men Tidernes slette Omstændigheder, volder Penge Mangel, og hvor der ey er Penge at købe for, kan intet Arbeyde afsættes, og hvor ingen Afsætning er, kan ey Arbeydere leve, mindre deres Antal forøges. I øvrigt om et Arbeyde var lidt dyrere her end hos vore Naboer, som de pag. 46 siger om Hatte, var det ingen under, thi saalænge vor Uld udføres, og Fremmede kan købe den ringere end Landets Børn, er Regningen let giort. Men Hr. Patriot! De maae vel ey have kiøbt mange Hatte, siden De ere saa uvidende baa-

43

☒ 43

☒ de om deres Bonite og Priis. At Argus siger: Svenne skulle gifte sig er meget billigt, men at de derfor, som Jesuiterne, skulle gaae ud af sin Orden er unødvendigt, og ifald det ved noget Laug er en Vedtægt, saa kunde den let afskaffes, og heri kunde man indføre Hollands og Engellands Maade. At Konen ey kan hielpe en Mand er beklageligt; see De derfor til min Herre, at De, i stæden for at afskaffe Laugene, kan ved Deres Project faae indrettet saadanne Skoler, hvori Fruentimmer kan lære adskilligt Professionerne tienligt, begynd med Strikke-Skolen i Weysenhuuset og faer saa fort, det er større Ære at tilveyebringe nye gode Indretninger, end at kuldkaste de gamle, som ikkun have nogle tilfældige Feyler, der let kan rettes, saasom de have ey sin Grund i Tingenes Natur, men i adskillige Gienstande uden om, hvilke let kan hæves uden at rygge Hoved-Sagen. Viis os den Indretning i vor, eller nogen Stat, som ey har en eller andre Uleyligheder, der i visse Tilfælde endog ere uafskillelige og saaledes forknyttede med Hoved-Sagen selv, at denne ey

44

✕ 44

✕ kan have sine Fordeele uden at see igiennem Fingre med hiine. Er De ikke Philosoph Min Herre! Og veed De ey at der gives et Malum Neceffarium! det er et nødvendigt Onde? Skulle man nu ikke for at undgaae smaae Uleyligheder, afsige sig store Fordeele? Ney! faa længe disse uendelig overveye hiine, maae den være en slet Statsmand, som ey veed hvilken Beslutning han skal tage. Saaledes gaaer det Laugene: De have store Fordeele og smaae Feyler, Regningen i henseende Forholdet er alt giort, nu maae De Selv dømme, hvilken skiøn Statsmand De ikke er! Min Herre! Ifald Deres daarlige Project skulle finde Bifald, vilde en silde Fortrydelse, lære Regenten at Deres Raisonnements om Laugenes Ophævelse, har været et Misfoster som man alt for tidlig har opklækket. Vi haver adskillige Prøver i Staten paa saadanne Reformationer, hvor man ved at forandre det gamle, haver giort sig dobbelt ulykkelige ved det nye. Man betragte vor Militair Stands Forfatning, man gjør en Sammenligning imellem den gamle og nye, og dømme

45

✕ 45

✕ saa, hvorved mest er vundet! Een Ting falder mig her ind, som jeg i Anledning af Laugene maae anføre. Naar man betragter dem i Henseende Muur- og Tømmer-MesterLaugenes Indretning ved paakommende Ildsvaade, hvor enhver ved fornøden Tilfælde veed efter sin Tour at indfinde sig paa sit Sted, nogle ved Sprøyterne, andre ved at hente Vandkar, Stier og deslige; men naar Laugene bleve ophævede hvorledes skulle de holdes i den Orden som nu? De vil svare: hvorledes holdes det paa de Stæder, hvor ey Laug ere? Jeg siger jo! det kan holdes uden dem, men ey uden nye Indretning, strax nye Bekostning og hvor kommer Pengene fra? I øvrigt maae jeg sige at Deres Sætning pag. 49 fra den 9de Linie inclusive til den 27de er ret comiqve. Hvad kommer det Laugene ved at vore Fruentimmer ere slette Spindersker, hvi ægter en Svend er udueligt Fruentimmer, for at blive en Staadder og Fusker? naar De nu min Herre fik Laugene ophævede, mon vore Fruentimmer derved bleve dueligere og mon ey Følgerne bleve

46

✕ 46

✕ de samme? min Ven lad Dem aldrig see paa Skuepladsen med saadanne vindige Argumenter, De henter kun liden Ære deraf! Af samme Suurdey er Deres pag. 52 og 53, anførte Sammenligning imellem Baron Schimmelmann, Agent Holck og Baron Holberg. Havde De lært af Holberg at gjøre Sammenligningen imellem Helter, havde De vist ey giort det Miskmask, i det mindste ey sadt Baron Holberg efter Agent Holck, Men hvo kiender enhvers skiulte Drivfiedre? De, min Herre! har Deres Øyemeed, og disse kan og have deres; enhvers Bestræbelser falder dog lettelig i Øynene, hvorfor og i hvad Hensigt. Nu vil jeg gaae til Slutningen af Deres politiske Værk, hvor De ligesom revocerer alt det forige, ved at tilstaae Konstnere og Haandværker ey maae overlades til sig selv, men en vis Orden maae iagttages & c. pag. 55. Uforlignelige Patriot! De har glemt at fortælle os den Orden, som dog har været deres Skyldighed, De bestemmer dem en vis Tid af 5 eller 7 Aars Svenne-Stand

47

✕ 47

✕ efter professionens Beskaffenhed. Min barmhjertige Patriot! Som forhen græder over at Lære-Aarene ere for mange, hvor kan De med et blive saa tyrannisk, at bestemme Svennene en saa lang Tid, som de af dem forhadte Laug ey engang paabyrde Dem? Men hvad skal Deres Bestemmelse blive og Deres nye projecterede Orden, maae den ikke ogsaa indeholde en Orden eller Tvang? Altsaa bliver det jo det samme enten man indskrænkes af et Laug (som har mange Fordeele) eller man tvinges uden Laug (som har mange onde Følger) kandskee min Herre! De vil være Ordens-Mester ved alle Haandværker, og saaledes i deres eene Person paatvinge os den Despot, som De kalder Oldermændene for? Det vigtigste i Deres heele Skrift er den sidste Side, hvor De taler om en Real Skole, gid vi havde den, gid vi havde en i Dannemark, et par i Norge, og en i Fyrstendømmerne, (thi De min Herre! seer allene i Deres Project paa Residenten) Indkomsterne dertil ville dog blive vanskelige at udfinde; thi om man reem bort-

48

✕ 48

✕ tog, Klokkeres, Graveres og Bedemænds Indkomster, vil de knap forslaae. Allersandest er det som, De i den 25 Linie sidste Side af deres Skrift siger: at det er et fovovent Forslag af en Haandværksmand. Ja legger jeg til, ey allene forvovent, men høyst lastværdigt og strafbart. De burde ey, min Herre! Give Dem ud paa den politiske Bane, forinden De havde foreenet meere Indsigt med meere Rimelighed, meere Grundighed i Tankerne med meere Styrke i Beviiserne. Dog hvad! vor allerviiseste Konge, af hvis Villie Laugenes Vedblivelse og Forbedring, eene og allene beroer, vil vist indsee Deres Projectes Ugrundighed og Skade, og

maae det da ey være dem nogen Undskylding, om De har feylet, thi da man ey troer, De er forpligtet, at sige Deres Tanker, kunde de gjerne blive hiemme med Alt: og ey sige formeget, for at gjøre Ondt i en saa kaldet redelig Hensigt.